

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

60. ÅRGANG

29. JUNI

NR. 24-25

DA BUDSKAPET KOM OM SIGRID UNDSSETS DØD

Uttalelser om dikteren, mennesket og borgeren

Minneord i stortinget

Før Stortinget begynte sine forhandlinger om ettermid-
dagen 10. juni, holdt presidenten, Natvig Pedersen,
følgende minnetale, som representantene påhørte stående:

Ærede medrepresentanter.

Presidenten har nettopp fått den melding at Norges stør-
ste forfatterinne, Sigrud Undset, er avgått ved døden i et-
termiddag.

Gjennom et langt forfatterskap har Sigrud Undset gitt
sitt folk og verden for øvrig en lang rekke av verdifulle
skildringer av menneskelivet i dets forskjellige ytringer,
og gjennom sine fullkomne skildringer av norsk middel-
alder har hun skapt klassiske kunstverker som vil bli stå-
ende som mesterverker i norsk litteratur. Hun har også
særlig gjennom disse middelalderromaner gjort sitt og sitt
lands navn kjent ut over i verden for øvrig. Det var særlig
på grunn av disse mesterverker at hun ble belønnet med
Nobelprisen for litteratur.

Det må også være riktig i denne forsamling å minne om
at hun på sine gamle dager under krigen foretok den lange
og besværlige reise til Amerika, for der i en rekke foredrag
å tale Norges sak i den vestlige verden. Også ved dette
har hun innlagt seg stor fortjeneste av vårt land.

Med Sigrud Undset er et av de store mennesker gått bort,
som har kastet glans over sitt land.

Det blir landesorg i Norge

— Det blir landesorg i Norge nå. Et stort og strålende
menneske er borte, vår største dikter, den siste av dem med
Nobelprisen. En minnes dagen da det kom bud om at
Bjørnstjerne Bjørnson var død, — folk ble stille og alvor-
lige. Tapet har rammet oss alle sammen. Vi tenker på
den dominerende plassen hun har i norsk litteratur og på
henné sinnsats for Norges sak under krigen. Hennes røst
hørtes lenger enn andres. Det er et folk som sørger i dag.

Statsråd LARS MOEN til Aftenposten.

Tuntreet i norsk diktning

For alle som leser bøker her i landet, og i mange, mange
land rundt i verden har hun liksom alltid vært til, som
tuntreet har vært det, eller som en klar og kjølig kilde opp
av selve grunnfjellet, dit en kunne komme og leske seg
med klar virkelighetsviten, med rolig forståelse for mange
ting i livet og med megen bitter og dyp viten om menneske-
sinnet. Det er ikke bare fordi hun til dels valte sine mo-
tiver fra sagatiden at hun står for oss som — ja nesten noe
evig i Norges historie. Det er snarere fordi hennes hundre-
tusener av lesere har fått viktige opplevelser gjennom
henne, ved hjelp av henne, opplevelser så håndgripelige at
enhver føler det som om det er egne glemte hendinger som
dette store geniet har hentet fram fra glemselen og kastet
fullt dagslys på.

Under det store treet kunne en stå og lytte og finne
sin egen tone igjen. Dit kunne en komme, hedning og
katolikk, kvinneforakter og kvinnebeundrer, romantiker og
realist, ultraradikal og erkekonservativ, og en kunne pleie
sin enighet og sin uenighet, og irriteres og betas, men
i allfall bestandig gå beriket bort.

— — — Hele Norge sørger over hennes bortgang.

Men i tuntreet vil det fortsette å suse i århundrer fram-
over.

HANS HEIBERG i Kringkastingen.

Hennes liv var å gi

Hvis verdien av et utløpet menneskeliv skal måles med
det som det evnet å gi andre, da er Sigrud Undset det verdi-
fulleste menneske jeg har kjent.

Hennes liv var å gi, gi, gi, stolt og tyst, uten å be om
noe til gjengjeld. Men hun hadde jo også nok å øse av:
— et hjerte som alltid var fullt fordi kildene til det aldri
gikk tørre. Hun var ensom som geniet alltid er ensomt,
tross venner og verdensry. Det var et kampliv på den
indre front med de lydløse nederlags redsel og de hem-

melige seires herlighet. Den kampen var en forutsetning for hennes geni.

PETER EGGE i *Verdens Gang*.

Som om sommeren var død

Det ringte hit i telefonen i går og en stemme sa: Sigrid Undset døde for en time siden. Utenfor strålte en sommerdag friskere og lykksaligere enn noen annen dag i dette året. Det gjorde budskapet ganske ubegripelig, som om noen hadde sagt at sommeren var død. Jeg tenkte på den glede nettopp en slik sommerdag bestandig hadde vært for henne. Livets åndedrag og duft omkring, fjellene, dalen og skogene, Mesnafosser på veg mot Mjøsa, som ligger der og samler alle pulser sammen som et moderhjerter, — og nå var det borte for henne, nå var det hverken sorg eller glede lenger. Fjellene og skogen var borte, dalen var død, verden var ikke mer.

HERMAN WILDENVEY i *Verdens Gang*.

Det er som en mor blir borte —

Den djerveste, frodigste, rikeste dikterevne vi har hatt blant oss dette århundrede, er brent ut.

De meget kloke, grå øynene som hvilte på oss — de kunne veksle fra fordrømt tungsinn til vennlig alvor og til glitrende munterhet — nå har de lukket seg, og ingen ser blant oss i dette århundrede, er brent ut.

ARNULF ØVERLAND i *Verdens Gang*.

Hun ga oss en saga

Hennes sinns storhet kan all verdens skrivende penner ikke gi et mer fullkomment bilde av enn det hun selv ga i Kristin Lavransdatter. Og samtidig ga hun oss vår «saga med bilder på» som ingen annen har gjort siden Snorre Sturlason. Det er gripende at hun gikk bort før hegg og rogn vant å blomstre av i Norden. Hun kom til norsk åndsliv som et tidevann med veldige bølgeslag mot landets kyster.

JOHAN FALKBERGET i *Verdens Gang*.

Hun var vårt åndslivs mest ruvende menneske

Det har lenge vært som en anelse: Sigrid Undset skulle vi ikke få høre mer fra. Budskapet om hennes død kommer ikke som noen overraskelse, sykdom hadde allerede satt sine merker. Men hvor smertelig rammer ikke de knappe ord, og hvor meget innebærer de ikke: Sigrid Undset er død.

En selsom myndighet og makt strålte ut fra henne. Hun var så særpreget, så helt seg selv både som menneske og som dikter, hun hadde sine meningers mot og sin tros kraft, sin ofte skjulte men alltid levende ømhet, og hennes diktning bar geniets stempel. Hun var vårt åndslivs mest ruvende skikkelse. Tomhetsfølelsen slår i mot en ved tanken på at hun er borte.

CARL FREDRIK ENGELSTAD i *Morgenbladet*.

Et mektig livsverk

Norge er blitt fattig ved Sigrid Undsets død. Hun var av dem vi absolutt ikke hadde råd til å unnvære. Hun brakte sitt fedrelands navn til klodens fjerneste kanter. Det mektige livsverk hennes diktning betyr, har vært til glede og berikelse for millioner. Og hennes innsats i Norges krig, da hun midt i smerten over sin sønn, som falt i

kampen, modig tok oppgaven opp, og i kraft av sitt verdensberømte navn fikk utrettet store ting for sitt land, — det vil aldri bli glemt så lenge der er nordmenn til.

HALVDAN HYDLE i *Aftenposten*.

En hel sivilisert verden stanser opp

Sigrid Undsets død er en av disse begivenheter som får en hel sivilisert verden til å stanse opp. En vesentlig del av den stanser bare for et geografisk begrep — Norge. Hun raget virkelig slik i sin samtids litteratur at hun — som noen av de fire store før henne —, kastet glans over sitt land og stadfester i verdensbevisstheten at hun var runnet av en kulturnasjon.

J. NORBORG i *Dagsavisen*.

Hun ville ta Norge inn i sitt hjerte

Sigrid Undset ruvet både som menneske og dikter — og kanskje aller mest som norsk kulturpersonlighet. Ingen ord strekker til, når man skal forsøke å fortelle hva hun var for sitt land, det land hun elsket så varmt — kanskje nettopp enda varmere — fordi hun selv visste at hennes blod var halv-dansk. En gang sa hun, på trass og i spøk om navnet på hovedstaden: «Det peneste ord jeg vet er «Kristianienser». Hun ville ta hele Norge inn i sitt hjerte, også den del av det som ble forkjetret: det land som en gang var blitt merket av Danmark. Hun ville ikke kalles heil norsk, hun ville uttale seg, så hun kunne romme alt norsk, alle norske avskygninger, alle Norges mennesker i sin favn.

Men da ulykken kom over Norge, da var hun redd for ikke å være norsk nok, bare, bare Norges. Hun ble det mer for hvert ord hun skrev og talte. Enda det ikke var bare lett for henne, at hennes tro ikke var Norges. Men hennes Gud var den samme som den de norske menn og kvinner hun skapte i sin mest givende og strålende dikterperiode ba til. Han var henne stor nok og sterk nok til at hun også kunne legge det unge, det svake Norges frihet og selvstendighet, som hun nå skalv for, over på ham.

For det Norge kunne hun forlate hus og hjem. For det Norge vandret hun på sin fot gjennom en fremmed verden. For det Norge kjempet hun så langt hennes krefter rakk. Ja, lenger enn vi så og visste ga Sigrid Undset seg selv til Norge. Sikkert var hun sykere enn hun lot andre ane. Sikkert visste hun det selv. Men om vi står overveldet av denne plutselige sorg ved tapet av henne selv, så kjenner vi det som et ryggstø at vi vet vi har hennes verker, hvor alt Norges liv står oppskrevet, slik norsk ånd var som hun likte den og håpet den skulle bli i framtiden.

Hvordan Sigrid Undset har møtt sin egen død, den død, som vi i dag alle sier kom så altfor tidlig, for alt vi enda ventet og håpet av henne, så har vi den sikre forvissning, at hun har møtt den — gyllen.

Sigrid Undset vil aldri dø vekk fra Norge, fra norsk ånd, norske mennesker. Hver en, gammel eller ung, vil alltid på et eller annet knutepunkt av en vanskelig livsvei, minnes et ord hun har sagt, et menneske hun har forestillet for en, et dulgt spørsmål hun har løst på og lagt i dagen.

Sigrid Undsets død har rystet hele Norges land og oss alle.

Men én ting kan vi alle tenke på uten at det gjør ondt: Sigrid Undset kunne dø!

BARBRA RING i *Nationen*.

Den konsekvente

For mange, kanskje de fleste, står boken om «Kristin Lavransdatter» som høydepunktet i Sigrid Undsets diktning. Den dose man fikk av «middelalder» i dette gigantiske verk, kunne vanskelig overbydes. Derfor ble det også stillere omkring hennes neste store roman fra samme fjerne tid («Olav Audunssøn i Hestviken» (1925—27), og det til tross for at skildringen her var like intens som i den første, og livssynet det samme konsekvente: at syndens sold er døden...

I 1925 tok Sigrid Undset konsekvensen av sitt religiøse syn og gikk over til den katolske kirken.

De følgende romaner handler om hvordan en moderne norsk konvertit blir til i det 19. århundres norske kulturmiljø. Dette er i høy grad preget av åndelig ugjeldelighet og mangel på konsekvent livssyn i det hele, hevder Sigrid Undset. Styrken i den katolske tro for henne er nettopp dens intellektuelle oppgjør med det materialistisk mekaniske livssyn, og hun vil vise at fundamentene for dette religiøse-idealistiske livssyn er bedre og sikrere enn alle varianter av moderne livsoppfatninger.

JOHN NOME i *Vårt Land*.

Hun var ikke engstelig for å forkynne livets strenge lovmessighet - -

Forunderlig «gammeldags» og forunderlig «moderne» på én og samme tid var hun i sin diktning. Nettopp fordi hun som få kjente menneskehjertets innerste hemmelighet, falt hun ikke som offer for seksualismen eller den erotiske individualismes evangelium, heller ikke for levestandardstroen. Med etsende vidd og med ubønnhørlig logikk og med en omspenning, levende historisk viten avslørte hun i diktning som i essays og avhandlinger tomheten og illusjonen i alt dette. Men vel er hennes diktning gjennomtrengt av en intens livsfølelse; en udelt glede ved alt det organiske, ekte liv som gror. Livet skal være frodig, grøderikt — slik er Guds tanke over det. Men vel skal det være under tukt, under ansvar. Guds lov lar seg ikke krenke uten at følgen av det er goldhet, impotens, døden. Og det er intet som i den grad har den store forfatters uvilje og forakt som ufruktbarheten, det som snylter på livet uten å yte noe vederlag. Hun var ikke engstelig for å forkynne livets strenge lovmessighet, den ubønnhørlige konsekvens mellom det et menneske sår og det som det høster, og som vi i daglig tale kaller moral.

Et mektig dikterisk livsverk har Sigrid Undset reist. Vårt folk er blitt rikere ved det; hun var av dem som gjorde Norge større. Derved står vi i dyp og ærbødig takknemlighet ved budskapet om hennes bortgang.

KARL MARTHINUSSEN i *Dagen*.

Velden i hennes ånd

Hennes aller merkeligste egenskap var vel den makeløse virkelighetssansen — en virkelighetssans så sterk og så gjennomlysende at det kunne virke som om den var ett med hennes mektige dikteriske fantasi. Men også når det spørres etter dyp og bred kultur, sto hun i en stilling for seg — en kultur som på hver teneste punkt var gjennomstrømmet av frodig menneskelighet, skarp intelligens og sunn fornuft. Velden i Sigrid Undsets ånd var enestående i ordets bokstavelige forstand.

Da hun hadde gitt ut sine «konvertittbøker», nåtidsromanene *Gymnadenia* og *Den brennende busk*, kunne en i blant oppleve at folk sa — og skrev! — at nå hadde vi ikke bruk for henne lenger; ja, det er ikke mer enn et par år siden en kritiker antydte noe slikt i en bok. *Middel-*

aldermenneskene kunne få lov til å være katolske, men dermed fikk det sannelig klare seg. Nå kunne hennes menighet få beholde henne for seg selv.

I virkeligheten var det fra vanlig norsk lesersynspunkt snarere grunn til å betrakte omvendelsen som et pluss. Gjennom sitt katolske livssyn og sin katolske forkynnelse brakte hun, og bringer hun, oss nordboer i kontakt med åndelige områder som vi har liten eller ingen kjennskap til. Denne radikale utvidelsen av horisonten hadde vi — ateister og protestanter — all mulig grunn til å takke henne for. Det vesentlige — fremdeles sett fra vanlig norsk lesersynspunkt — er naturligvis om religionen sveket hennes virkelighetssans, hennes menneskeskildring eller hennes dikteriske fantasi. Men gjorde den det noen gang? Jeg tror ikke det.

PHILIP HOUM i *Dagbladet*.

Med runeskrift og korstegn

Norges fremste forfatterinne i vår tid er død, og flaggene på Lillehammer er gått ned på halv stang. En stor, tung og smertefull kvinneskjebne er fullbyrdet.

Den var stor i hele sitt anlegg, og den var så ekte norsk. Sigrid Undset kunne i meget minne om Bjørnstjerne Bjørnson: bred, rettlinjet og monumental — en granittbauta med runeskrift og korstegn fra overgangen mellom hedensk og kristen tid. Men hun hadde ikke noe av Bjørnsons komimin-favn-kjære-venn; tvert i mot kunne hun i blant virke så avvisende at mange følte kulde og kalte henne hovmodig. Men dette er baksiden av hennes dype blyghet og stolthet. Å smigre henne var nytteløst. Og intet utløste hennes beske ironi som sentimentalitet. Med sine vakre grå øyne så hun tvers gjennom alle forbehold. Overfor henne fikk sikkert alle fornemmelsen at ærlighet varer lengst.

HARRY BLOMBERG i *Dagen*.

Hennes alvorlige øyne hvilte på oss

Sigrid Undset er det kvinnelige geni i norsk diktning, kanskje det eneste. Hennes mektige dikterpersonlighet har ruvet i det 20. hundreårets åndsliv i hele den siviliserte verden.

Ved siden av vemoden og sorgen kjenner vi dyp takknemlighet over den rikdommen hun har gitt oss. Hun har vist hvor uendelig stort livet er — både til godt og til vondt, og hvor dødsens alvorlig det er. Hun har fortalt oss om hva det er å være kvinne, i lykke og i smerte, slik at vi synes hennes viten er blitt en del av vår egen erfaring.

En hel verden vil bøye seg i ærbødighet ved budskapet om hennes død. Hennes Nobelpris vil nevnes i alle lands aviser. Noen vil kanskje også minnes at hun ga den bort i sin helhet.

Vi her i Norge sørger også over den store personlighet, det varme menneske. Vi vet hva det har betydd for vår generasjon å ha hatt hennes alvorlige øyne hvilende på oss. Vi kjenner i takknemlighet at Norge er et rikere og større land, fordi det har fostret en dikter og et menneske som henne.

INGEBORG LYCHE i *Arbeiderbladet*.

Norges avskjed med sin

H. M.
Kongens
krans.
(Foto: V.G.)

Sigrid Undsets bære, svøpt i det norske flagg og dekket med et veld av blomster, ble ført fra Bjerkebæk gjennom Lillehammer by og ned til Hamar tirsdag 14. juni. Byens styrende menn med fruer var til stede, mens fransiskanerpater Otto Hansen holdt en enkel andakt. Hele Lillehammer flagget på halv stang. I Storgaten var forretningene stengt. Politiet paraderte. Skolebarn og andre dannet espalier da baren ble ført forbi. Siden fulgte alle i sluttet tropp til bygrensen. Ved minnesmerket over de falne stod en hjemmevernstyrke æresvakt. Langs hele veien fra Lillehammer til Hamar vaiet flaggene på halv stang. I Brumundal dannet nye rekker espalier.

Kl. 18,45 kom bilen med baren og to biler med de nærmeste slektninger til Hamar. En mengde mennesker stod tause og ventet og på fire flaggstenger reist

utenfor St. Torfinnskirke hang flaggene lavt og stille. Baren og de sørgende ble mottatt ved kirkedøren av biskop dr. Mangers i sørgeornamenter, assistert av prestene Parthe, Taxt og Hansteen Knudsen. Kirken, i sin enkle monumentale prakt, tok mot sitt barn i sørgeflor, med tendte kjerter og dempet orgelklang.

De gripende hilsningsbønner fra ritualet vigslet Sigrid Undsets siste vandring mot koret, der hun fikk hvile natten over i hellig ensomhet.

Bisettelsen:

Ikke pomp og prakt, men en messe for hennes sjel

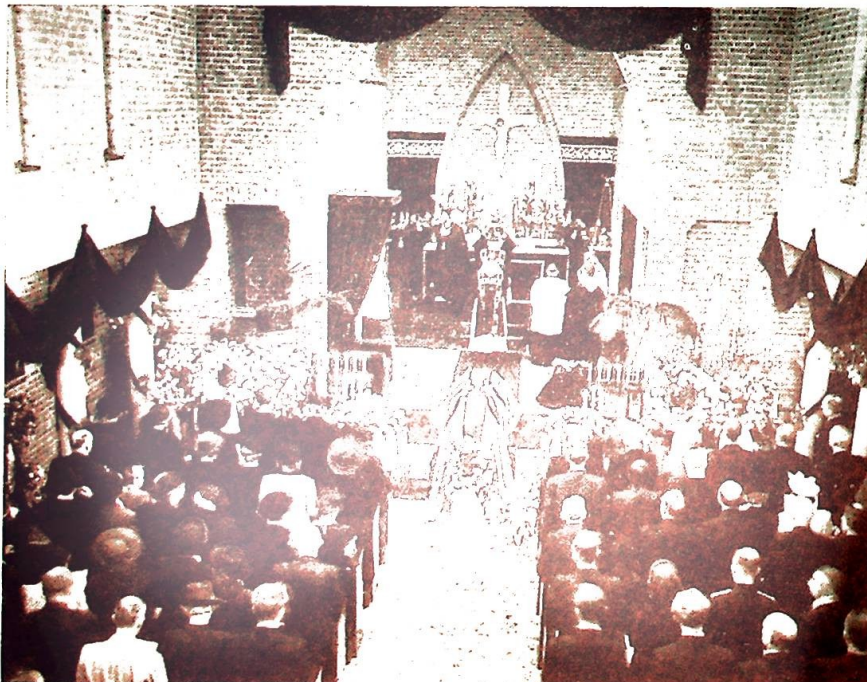
«Klockorna, som hade tigit en stund, började åter ringa, och nu var ljudet så starkt att det rann som is nedför ryggen på en.»

Så var det den mörka och frostbitna höstmorgon när den lilla Kristin Lavransdatter för förste gången kom till Hamar och på faderns breda rygg bars till kyrkan för att kyssa guldskrinet med St. Thomas blodiga klädnad. I dag var kyrkan en annan, klockklangen sprödare och sommarvinden lekfull och varm — men när Kristin Lavransdatters diktare bars ut i sin kista slöt sig i Hamar en cirkel av stornordisk rundning. Sigrid Undset vilar i kväll i norsk jord, med sina två döda barn vid sin sida och Norges djupgröna skogsåsar som hedersvakt.

Slik innleder Dagens Nyheters utsending Barbro Alving sin beretning om Sigrid Undsets siste ferd. Og hun fortsetter:

«Sigrid Undset fikk statsbegravning som Norges sista tack för de lödiga tjänster hon med sin begåvning och sin trofasthet gjort sitt land. Men det blev därför inte en begravning av nationell pompa med fanborgar och paraderande ungdom och alltför många officiella ord. Det blev som hon själv ville ha det: en bön och en mässa för hennes själ som befriats ur den medvetna ensamheten.

För endast ett par veckor sidan talade Sigrid Undset om

— Ensom og enkel står Sigrid Undsets kiste på katafalken i St. Torfinns kapell. Ensom fordi blomsterveldet som bruser som en brenning opp mot den, likesom stanses av en usynlig hånd. Bare Kongens siste hilsen, en krans av tunge, hvite nelliker, dekker kistens fotstykke. Enkel er den i sitt nasjonalfargede svøp under skinnet av de mange blafrende lys fra de høye kandelabre.

På en mesterlig måte er inntrykket av Sigrid Undsets ensomme storhet og monumentale enkelhet formidlet til de utvalgte 300 som rommes innenfor det lille katolske kapells røde teglstensvegger. For hun var i sine siste år ensom som få, Nordens største forfatterinne, hvis bøker er blitt lest av hundre tusener på en lang rekke språk, hun som skapte middelalderen om i klassiske bilder for våre undrende øyne, forkynneren av de kristne livsverdier, Norges beste ambassadør til den frie verden i de fem onde år den gode omsorgsfulle mor, husfruen til Bjerkebæk, de fattige kvinneskjebners medviter og tolk, vår litteraturs klare stjerne og varmeste hjerte og den mest helstøpte karakter.

Ester Normann Treider i Morgenbladet.
(Foto: NTB)

diktningens dronning

att flytta ned fra hemmet i Lillehammer till Hamar for att leva i den katolska församlingens mitt. Hon fick aldrig göra det, det blev en annan hennes önskan som gick i uppfyllelse. Hon hade uttryckligen bett att bli bisatt i församlingens tempel efter katolsk ritual. Så blev det. Latinet steg i mummel och klarhet över församlingen i St. Torfinns kapell. Rökelsesdoften svepte sig tung kring kransprakt och svartklädda gäster. Främmande fromhet med djupa rötter i den historiska epok som gav Sigrid Undset hennes största stoff genomsyrade hennes sista timmar oven jord. Vid katafalkens fot talade norska män och kvinnor om den glans hon spritt över sitt land — men uppe på läktaren knäböjde en ung nunna i bön med ögonen oavvänt fästa på kistan, omedvetan om allt utom systerskapet i tron. Man kände det mycket starkt: där, och endast där, kände den åldrande och brutna Sigrid Undset sig hemma.»

Båren var plasert på katafalken i koret, svøpt i det norske flagg og omgitt av brennende lys. Ved foten av båren lå en krans i skinnende hvitt med hvite kronede bånd: Fra Kongen. I koret og langs kommunionsbenken og kirkens bleke teglstensvegger var de øvrige kranser plasert. Det var en blomsterprakt like fra Kronprinsparets hvite nelliker til bøkkløvkransen fra Sigrid Undsets barndomshage i Kalundborg. På en sort pute lå Storkorset av St. Olav og lyste med sine brede blå-hvit-røde bånd og glitrende krasjan, en pavelig orden og enda en norsk.

I koret knelte prestene: Pastor Høgh og patrene Bzdyl og Thorn.

I kirken en utvalgt forsamling: Forrest på evangeliesiden avdødes søstre fru Signe Undset Thomas og fru Ragnhild Undset Wiberg, og Sigrid Undsets eneste gjenlevende barn, sønnen Hans Undset Svarstad, og den nærmeste familie forøvrig. De første plasser på epistelsiden tilkom Stortingets president, statsråd Lars Moen og ekspedisjonssjef Boyesen fra Kirke- og Undervisningsdepartementet, representanter for distriktskommandoen, fylket og kommunene Lillehammer og Fåberg, Hamar by og en lang rekke representanter for kulturinstitusjoner og grener i norsk åndsliv. Tallrikest var forfatterne, som naturlig var, der en særlig merket seg Peter Egge, Arnulf Øverland, Sigrid Undsets nære venn Ingeborg Møller og Ingebrog Refling Hagen. Blant disse satt de åtte æresvakter på særlige plasser: Forfatterforeningens formann Hans Heiberg, Arne Skouen, Claes Gill, Nils Johan Ruud, Einar Skjæråsen, Tarjei Vesaas, Torolf Elster og Odd Eidem. Trass i den fyldige offisielle representasjon var der utsett plass til St. Torfinns menighet, og da klokkene fra tårnet ringte sørgegudstjenesten inn kl. 12,30, kunne enda slippes inn en del av mengden som stod utenfor.

Requiemessen tok til presis, forrettet av Hans Høyærværdighet biskop Mangers, med dominkanerpater Vanneufville som diakon, fransiskanerpater Hansen som subdiakon og sokneprest Parthe som presbyter assistens og sokneprest Taxt som ceremonimester. Pastor Hansteen Knudsen, som bistått av o.r.sakfører Borger Lenth hadde mottatt og plasert de offisielle representanter, forestod det øvrige ceremoniell.

Rolf Østbye intonerte ved orgelet den gregorianske sjelemesse etter preludiet av Johan Sebastian Bach.

Fra absolusjonen ved båren: «Gud... la dine hellige engler ta imot henne og føre henne til Paradisets fedreland...»

(Foto: Skarland, Verdens Gang)

Korsangen ble skjønnsomt og vakkert utført av St. Karl Bortolomeussøstrenes kor.

Etter biskopens sørgetale som er gjengitt i sin helhet annet steds i bladet, fulgte absolusjonen ved båren, og de før nevnte æresvakter med marskalkene Martin Blindheim og Ole Henrik Moe inntok sine plasser langs med og foran båren. Så fulgte

Kransepålegningen

Den første var stortingspresident Natvig Pedersen med Stortingets blomsterhilsen. Stortinget takker Sigrid Undset for de umistelige verdier hun har gitt det norske folk gjennom sin kunst. Kristin Lavransdatter står som

Kisten bæres ut av St. Torfinns kirke av de åtte forfattere som sto æresvakt. Forrest går forfatterforeningens formann Hans Heiberg (t.v.) og Nils Johan Rud. De øvrige er Tarjei Vesaas, Arne Skouen, Georg Brochmann, Claes Gill, Torolf Elster og Einar Skjæråsen. Ytterst t.h. biskop Mangers og fransiskanerpater Otto Hansen.

(Foto: Skarland, Verdens Gang)

Presteskapet med ministranter fra Hamar i prosesjon foran båren. (Foto: Skarland, V.G.)

det skjønneste monument over hennes livsverk, og det er til trøst og glede for de nålevende og etterslekten.

Sjefen for Kirke- og undervisningsdepartementet, statsråd Lars Moen, la en krans fra den norske regjering i sorg over det tap som vi alle har lidt ved Sigrid Undsets bortgang og i dyp takknemlighet for det hun har vært for land og folk. I norsk åndsliv har hun en særegen plass. Når hun nå gjør sin siste ferd, følges hun av vår takk for alt hun har gitt oss, og hennes livsverk vil leve etter henne.

Den norske forfatterforenings formann, Hans Heiberg, ledsaget forfatterne blomsterhilsen med noen føyte ord om den evige takknemlighetsgjeld vi står i til Sigrid Undset. Hun var så ekte, så ærlig og hun foraktet det effektfulle. Norske forfattere ærer hennes minne og takker for det livsværk som nå er avsluttet. Dessuten takker vi henne for at hun, den ensomme, hadde så meget å gi sine kolleger. Hun var ikke bare en stor dikter, men også et stort menneske.

Den 80-årige Peter Egge var dypt beveget, da han bar fram en krans fra Sigrid Undsets personlige venner. Hver den som det har lyktes å trenge inn i hennes lukkede verden vet at et edlere sinn har ikke levet iblant oss. Vi takker henne i kjærlighet og beundring.

På vegne av den svenske forfatterforening brakte forfatterinnen Alice Lyttkens en siste hilsen fra svenske kolleger med en varm takk for alt hun hadde gjort for samarbeidet mellom norske og svenske forfattere og for det lysende eksempel hun hadde gitt også dem.

Fra den danske forfatterforening ble en krans lagt ned av presseattasjeen, ambassaderåd Sigvald Kristensen, i

dypeste beundring og takknemlighet for Sigrid Undsets livsverk. Også det sommerlyse Danmark har i dag sorg i sitt hjerte, sa han.

Ørnulf Salicath brakte den siste hilsen fra Kunstnerforeningen. Takk for alt hva du ga i norsk kunst, takk for at du var den gode kamerat, takk for ditt gode norske sinn, da du sto på den ytterste forpost i tunge og vanskelige tider.

Høyesterettsadvokat Eilif Møela en krans fra Anders Sandvig og fra de Sandvigske samlinger på Lillehammer. Sigrid Undset var samlingenes store og gode venn og æresmedlem, hun tilførte dem store verdier og hun så i Anders Sandvig en medarbeider i strevet for å gjøre vår gamle kultur levende for folket. Et veld av takknemlighet strømmer fra Maihaugen mot Sigrid Undset.

Fra Norsk katolsk Kvinneforbund brakte journalist Inger Louise Abrahamsen en blomsterhilsen med takk for det eksempel Sigrid Undset hadde gitt som frimodig og sann katolsk personlighet.

Videre ble det nedlagt kranser ved båren fra St. Olavs forbund ved Wilfred Fiala, fra Oppland fylkesting ved direktør Sigurd Grieg som også la ned en krans fra Det kongelige Videnskabernes Selskap i Trondheim, fra Lillehammer kommune ved ordfører Einar Hansen, fra Fåberg kommune ved kontorsjef Næss, fra bladet Norges Kvinner ved fru Ella Anker, fra malerisamlingen på Lillehammer ved fru direktør Grieg og fra Ungdomslitteraturens Forfatterlag ved Margit Ravn.

Men noe av det mest gripende ved denne høytidelighet var det, da Sigrid Undsets forlegger gjennom alle år, den 84-årige William Nygaard, trådte fram til båren med kransen fra Aschehous forlag og beveget sa at forlaget alltid vil minnes henne i dyp takknemlighet.

Bak båren, de nærmeste: Sigrid Undsets eneste gjenlevende barn, Hans Undset Svarstad, mellom hennes to søstre fru Ragnhild Undset Wiiberg (t.v.) og fru Signe Undset Thomas og hennes danske slektning fru Hasselbalch.

(Foto: Børretzen, Aktuell)

Ferden til Mesnalien

der Sigrud Undset nu hviler —

i Norges hjerte omgitt av milevide skoger

Vi gir her ordet til Aftenpostens utsending Henning Sinding-Larsen:

«Høytideligheten i kirken tok to timer. Æresvakten bar kisten ut til tonene av Johan Svendsens sørgeomarsj. Kisten ble anbragt på bilen, og med presteskaret foran og marskalk og æresvakt gikk de sørgerende i prosesjon gjennom Hamar, for siden å fortsette i biler på de sommerstøvede veier til Mesnalien kapell. Hva menneskene ikke fant ord for ved den dødes kiste, det sa klokken som fulgte den på vei, og hva de små i samfunnet følte, de som ikke hadde hatt anledning til å gå fra sitt arbeid, det sa syrinkorsene på veikanten utenfor uanselige hus og hytter. Barnehender hadde hjulpet fedre og mødre å forme de små kors i veistøvet. Noen steder var der grankors under og syrin oppå, alt var vitnesbyrd om trangen til å skape skjønnhet og høytid i dag. Men da følget kom, gjemte mange unge og gamle seg bak tømmerveggene. I skogsbygden oppover mot Mesnalien er man redd for å vise sine følelser.

Klokken var fem, før følget nådde Mesnalien. Vinden bar en bølge av kjølighet fra fjellet over bjerke på den vesle kirkegården skogen har ringet inn. Mellom jernkorsene over Sigrud Undsets to barn, Marer og Anders, var det en grav til henne selv. Der satte æresvakten varsomt kisten, og enda en gang lød latinske gudsord mellom norske åser og fjell. Røkelsesduften ble borte i den friske lukt av gran og nytt lauv fra unge bjørker. De vokser rett opp av den oversvømte skogbunn omkring Mesnavannet.»

Familien tar imot kondolansen. Ytterst t.v. skimtes Biskopens mitra. Videre mot høyre: Forf. Nils Johan Rud, Ingeborg Møller — fru Undsets nære venn — dominikanerne Thorn og Vanneufville, og mellom dem Hans Undset Svarstad og fru Undset Wiberg. Ytterst t.h. søstrene Gunhild og Ebba Svarstad. (Foto: Børretzen, Aktuell)

Mens det norske flagget blafrer friskt mellom løvtrærne bæres kisten inn på Mesnalien Gravlund. De fire æresvaktene er fra høyre Nils Johan Rud, Odd Eidem, Tarjei Vesaas og Hans Heiberg.

(Foto: Skarland, Verdens Gang)

Offisiell takk fra Kirke- og Undervisningsdepartementet.

Det Kongelige Kirke- og Undervisningsdepartement har ved hr. ekspedisjonssjef Boyesen i et brev til Vikariatet gitt uttrykk for sin takknemlige anerkjennelse av den «utmerkede forberedelse og skjønnsomme gjennomførelse av arbeidet med Sigrud Undsets begravelse» og betegner den som en skjønn akt.

Katolsk sørgehøytidelighet i København.

Samme dag som Sigrud Undset ble gravlagt i Norge, holdtes requiemmesse for henne i St. Ansgars kirke i København. Den oppstilte katafalk var dekket med et norsk flagg. Ved høytideligheten sa pastor Kjeld Geertz-Hansen bl. a. i sin minnetale: «Vi fatter hernede fuldt vel, at Norge græder idag. Enhver med mindste Interesse for åndsliiv fornemmer det Tab, der er overgået de nordiske Lande. Og ganske særligst føler vi det i våre små katolske Menigheder, som en stor Søster, der viste os Vej, støttede os, er gået bort.»

BISKOP DR. MANGER'S SØRGETALE

ved Sigrid Undsets bære

Når vi øver sannheten i kjærlighet, skal vi i alle måter vokse i Ham som er hodet, Kristus.

Efes. 4 15.

Kjære sørgeskare,

Høytelskede i Herren.

Sigrid Undsets død kom ikke overraskende, hverken på henne selv eller på oss som kjente henne. Både hun og vi visste at sykdommen hadde satt sitt merke på henne og at kreftene tok til å svikte. Men hun var ikke redd for døden. Hun var forberedt på den og tok i mot den med den sinnsro og stille glede som er egen for dem som har gitt seg selv og alt sitt over i Guds hender, for dem som vet at døden ikke er slutten, men begynnelsen, begynnelsen av det evige fullkomne liv hos Gud.

Men vi som blir igjen, hennes sønn, som var hennes øyesten, hennes familie som hun hang ved med hele sitt hjerte, og vi som var hennes venner, vi føler tungt tapet av denne edle kvinne som har vært så meget for oss og har gitt oss så uendelig meget. Hele verden sørger over hennes bortgang, for ikke bare Norge, men verden har mistet en av sine verdifulle borgere og kirken har mistet ett av sine mest trofaste barn. Både verden og kirken gråter ved hennes bære.

Det er ikke min oppgave å holde en lovtale over denne store kvinne, som med sitt rike forfatterskap sin glødende fedrelandskjærlighet, ja, også med sitt sterke, konsekvente kristenliv, har vunnet verdensry og gjort Norge kjent og aktet rundt om i verden. Det blir gjort så vakkert og edelt av andre, og hennes livsverk taler for seg selv. Jeg vil bare peke på det som var hemmeligheten i hennes sterke, rike personlighet, på det som gjør et liv rikt og skjønt, trass i sorg og motgang, trass i døden som nærmer seg. Eller rettere sagt på det som gjør at vi ikke har mistet henne, men at hun fortsetter å leve med oss og for oss.

*

Det blir gjerne sagt om en kjær avdød: «Hans minne skal leve». Det ville være en fattig trøst om det var alt. Vi kristne tror fast at ikke bare minnet skal leve, men at sjelen etter døden skal fortsette sitt personlige liv og en gang igjen bli forenet med legemet. Og den som her på jorden strever etter å leve i pakt med Guds vilje, skal leve et evig, lykkelig liv i samfunn med Gud. Derfor sa den hellige Augustin: «Min Gud, la meg få dø for at jeg skal leve».

Den som dør med Kristus, skal også leve med ham, sier apostelen Paulus (II. Tim. 2, 11). Ja, den blir ledsaget av sine gode gjerninger, av sin livsgjerning, fram til Gud, der en dag tar til, full av lys og skjønnhet, en dag som ikke mer kjenner noen aften. Men vi vet også at ikke noe urent kan komme inn i himlen og bli forenet med Gud. Liturgien ved de katolske gravferder er da også en eneste inntrengende bønn om at Gud må ta bort alt det jordiske som måtte klebe ved sjelen, så den straks kan fortsette sitt person-

lige samvær med de hellige i himlen. Derfor ønsket Sigrid Undset også uttrykkelig å bli bisatt fra sin sognekirke her på Hamar etter Kirkens ærverdige ritual.

Apostelen Paulus har i sitt brev til Efeserne et ord som gir oss hemmeligheten til Sigrid Undsets storhet og hennes varme menneskelighet: «Når vi øver sannheten i kjærlighet, skal vi i alle måter vokse i Ham som er hodet, Kristus». Å vokse i Kristus, som vi er lemmer på, er de kristnes livsoppgave her på jorden.

Men hvorledes skal de vokse i Ham? Idet de først og fremst er mennesker i ordets beste betydning: ekte, sanne, rettlinjede, ubestikkelige, forståelsesfulle overfor sine medmennesker, deres menneskeverd og menneskerett, og ikke minst overfor deres svakheter, mens de samtidig kjenner den kunst å se alle ting i et høyere lys i Gud.

Da den hellige Martin, den navngjetne biskop av Tours, lå på sitt dødsleie, og de som stod omkring ville få ham til å sove, sa han: «La meg heller få se opp til himlen enn ned til jorden, så min sjel ved døden tar den riktige retningen».

Det er ord som skulle danne livsprogrammet for alle mennesker, for alle er jo skapt til ved livets ende å ta den riktige retningen, retningen mot Gud, mot himlen. Ja, himmelvendt må vi være dersom vi i sannhet skal være mennesker, for det er slik at vi vokser i Ham som er hodet, — Kristus.

De kristne er i dypeste grunn håpets mennesker, mennesker med et håp som ikke noen kan ta fra dem, fordi det støtter seg til Guds eget ord: «Den som tror på meg, skal leve om han enn dør» (Joh. 11, 25). Det store vi venter på kommer ikke her på jorden, men først når vi har lagt bort alt det trange og smålige som hemmer oss her nede, og er blitt modne for den herlige arv med de hellige i fullendelsen hos Gud. Med andre ord: Når vi i alle måter har vokset i Ham som er hodet — Kristus.

*

Med rette kan vi vel si at den kjære døde, som vi nå viser den siste ære har hatt som livsprogram å være himmelvendt, i alle jordiske gjøremål og i alle prøvelser å se opp til himlen, se alle ting i troens lys, i Gud. Få har som hun forstått å forene virkelighetsans og evighetshåp, ekte kultur og levende kristendom, skarp intelligens og barnlig, ydmyk fromhet. Hun hadde i sannhet den store nådegave å forstå livskunsten: Være sann, ekte til den siste konsekvens. Og hun var sann i kjærlighet. Slik har hun vokset i Ham som er hodet — Kristus.

Sigrid Undsets liv var et liv, ikke uten tragedie, fullt av prøvelser og motgang. Men med sin dype tro og sin rike kjærlighet forstod hun å gjøre det lyst og skjønt. Det kom aldri noen klage fra hennes munn. Troen var sterkere enn hennes følsomme sinn.

I ENHETENS TJENESTE

Hjemmet var for henne det helligste og dyreste på jorden. Det som eide hele hennes sjel, hennes hjerteblod, det som menneskelig talt skapte de «lykkelige dager» i hennes liv. Men også til hjemmet kom prøvelsene, og hun tok i mot dem i ydmyk tro og hengivenhet. Med hellig stolthet ofret hun sin eldste sønn for fedrelandet, selv om sverdet gjennomtrengte hennes sjel. I det sikre håp om et lykkelig gjensyn i himlen, takket hun Gud da Han tok hennes eneste datter som den gode mor alt mens barnet levde, kalte sin skytsengel, og som hun stelte med som en mor sjelden har stelt med et sykt barn.

Hun hadde et annet hjem her på jorden, og hun visste at ingen kunne ta det fra henne, men at det skulle lede henne fram til Evigheten. Det var kirken — Kristi mystiske legem, som hun var et levende lem på. Det ga henne kraft til å bære de savn og prøvelser hun møtte i sitt jordiske hjem.

Når vi søker nøkkelen til hennes store hjerte, som alltid var rede til å gi, gi og atter gi, da må vi igjen ty til apostelens ord: «Å vokse i Kristus ved å øve sannhet i kjærlighet». Godgjørenhet er vel en av de skjønneste blomster som er sprunget ut av hennes harmoniske livssyn, av hennes ekte menneskelighet. Hun så på livet med åpne øyne og visste hvorledes menn og kvinner lever og arbeider, strider og lider, men hun så i menneskene først og fremst sjelen, Guds bildet, selv om dette bilde ofte kunne være nokså utvisket og skjemmet, fordi det kanskje var gått gjennom mange hender som ikke alltid var gode, rene, edle hender. Derav hennes store respekt for menneskeverdet, hennes kamp for menneskerettighetene, hennes yndest for barna med deres gudgitte skjønnhet.

Det var ikke lett for henne å være god mot alle. Hennes natur var tilbøyelig til store sympatier og antipatier. Men når det gjaldt å gi, vant hun over alle antipatier, så forståelige de enn kunne være for det naturlige menneske. Hun selv betraktet sine følelser til antipati som et tegn på hvor ufullkommen hun ennå var. For ikke lenger enn 14 dager siden, sa hun i en samtale her på Hamar: «Det er ingen sak å gi til dem man synes godt om, det er en glede som går over alle andre. Men det koster meg forferdelig å gi til dem jeg ikke synes om. Der kan De se hvor skrøpelig og ufullkommen jeg ennå er». Men hun ga like fullt til alle som trengte hennes hjelp. Og det er nettopp et av de vakreste trekk i hennes ekte kristenliv. Troen vant her sin seier.

*

Slik, høytelskede i Herren, har vår kjære døde øvet sannheten i kjærlighet og har vokset i alle måter i Ham som er hodet — Kristus. Derfor er det også vår faste tro at hun nå har gått i den lyse dagen til fullkommen lykke. Og det gjør at hennes død, trass i sorg og savn er full av trøst og håp. Ja, ved hennes bære springer håpet ut på en evig sommer som venter hos Gud for henne og for oss. Så sant vi tror på de helliges samfunn, vet vi også at vi blir forenet med henne utover graven ved bønn og ved en kjærlighet som er sterkere enn døden.

Så ha takk, kjære venn, for det du var for oss, og det du ga oss. Vår takk skal være den bønn du så ofte ba om, den eneste gave du noensinne ønsket å få:

«Herre gi henne den evige hvile, og la det evige lys skinne for henne».

Amen.

Ved Norsk Katolsk Ungdomsforbunds generalforsamling i Bergen i pinsen, holdt dominikanerpater Albert Raulin nedestående tale til ungdommen. Egentlig skulle man ha vært samlet ute i friluft, men tydde til Lysekloster-kirke, en liten trekirke som eies av skipsreder von Erpecom og som elskverdigt var stillet til disposisjon.

«VI, DE MANGE, ER ETT LEGEME, ALLE VI SOM TAR DEL I DET ENE BRØD.»

I Kor., 10. kap.

Kirken er én. Det er det første av dens kjennetegn. Og dens enhet gir den en plass for seg i den økumeniske bevegelse. Andre kirkesamfunn leter etter enheten og prøver å bygge den opp. Den katolske kirke kan ikke det. For den er én. Det er ikke noe utslag av hovmot: Kirken grunner ikke sitt syn på egne fortjenester, men på Kristi uttrykkelige løfte. Kristi kirke ville ha holdt opp å være til hvis den hadde holdt opp å være én for den er et levende legeme og levende organismer lar seg ikke rive i stykker uten å holde opp å være til. Kristus har ett legeme og bare ett: Kirken. Vår Kirke er i besittelse av denne enhet og vi har god grunn til å være glad og takknemlig for det. Det er helt riktig at vi forsøker å vise denne ukrenkelige enhet til andre. Og det gjør vi nok. Men ville det ikke være litt fariseisk av oss å gjøre oss til av en slik enhet, — hvis vi er splittet i vårt sinn, hvis våre menigheter og foreninger mangler enhet og harmoni. Kirken s enhet kan nemlig ikke gå tapt. Men vi kan synde mot enhetens ånd. Spørsmålet er altså: Vil den katolske enhet gjennomtrengte mitt liv, min menighet, min forening eller ikke? Enheten er et vesentlig trekk av vår katolisisme. La oss se på noen av de krav den stiller oss og hvordan vi skal være på høyde med dem.

Hans Høyærværdighet Biskopen reiste tirsdag 28. juni til Luxembourg for å være med som medkonsekратор av den nyvalgte coadjutor (hjelpeskop med rett til å etterfølge den nuværende biskop av Luxembourg). Konsekrasjonen vil finne sted 29. juni. Biskop Mangers håper å være tilbake i Oslo om en ukes tid.

Solidaritetsbrev fra biskop Mangers til erkebiskop Beran av Praha

Hs. Høyærv. Biskopen har sendt et personlig brev til erkebiskop Beran av Praha og uttalt sin solidaritetsfølelse med erkebiskopen i dennes modige kamp for sannhet og rett, og sin høyaktelse for erkebiskopens uredde holdning overfor dem som øver trusler mot Kirken og overgrep på den kristne samvittighetsfrihet.

LIVETS ALPHA OG OMEGA

Det første område er oss selv, mitt liv, ditt liv. «Hvert rike som er usams med seg selv skal bli lagt øde og ingen by og ikke noe hus som er usams med seg selv står lenge.» Vårt liv må eie en organisk enhet. Hvis ikke ødelegger det seg selv. Et hus er noe annet enn en haug stener. Det har sn struktur, sin plan. Slik bør det være med vårt liv. All splittelse betyr en sløsing med kreftene, — et tap. Det vil ikke si at vårt liv bør være ensformig, ensartet, at alle dager og alle timer bør være like. Langt fra. Enhet er ikke ensformighet. Vi kjenner alle disse moderne hus som blir bygget bare med hjelp av to former for å støpe betong, en rund og en firkantet. Alle delene kan byttes om. Alt er ensartet og allikevel savner en enhver enhet i bygningen. Det er lappverk. At alle lappene er like forandrer ikke helhetsinntrykket. Se derimot på en middelalderkatedral. Det finnes ikke to detaljer som er like. Skibet er kanskje romansk og koret gotisk. Og allikevel blir en slått av bygningens enhet. Det er en og samme idé som står bak det hele. Du har ikke noen unnskyldning for ditt livs virvar ved å si at du ønsker deg et rikt og mangfoldig liv. Det kan du nok gjøre. Men ditt liv blir desto rikere som detaljene ikke bare får sin egen verdi, men også den verdi hele bygningen gir dem. Et skjønt glassmaleri er av større verdi i en vakker kirke enn det er i seg selv. Ditt liv er mangfoldig: du har din jobb, ditt hjem, dine hobbyer, din yndlingssport, din tro, dine venner. Gjør ikke disse forskjellige områder til skuffer i ditt livs skatoll. Skuffene er meget praktiske. De tjener til å holde borte fra hverandre ting som ikke hører sammen. Du kan trekke ut en uten å røre de andre. Dette er vel og bra, men for døde gjenstander. Se på din kropp. Tror du at dine forskjellige og mangfoldige organer virker som skuffer? Slett ikke. Du kan ikke røre en uten at alle reagerer. Hvorfor? Fordi de hører med til en organisk enhet. De er alle underordnet et mål. Skal du være levende, da bør ditt liv bringe alle dine beskjeftigelser i samklang. Hvis ikke blir du delt. Og dette forutsetter at du innretter dine forskjellige felter etter rangfølge. Det må være et prinsipp som alle stiller seg under. Dine skuffer kan settes i hvilken som helst orden. Bare du vet hva som ligger i den øverste og hva du gjemmer i den nederste. De notater du har om Johannesevangeliet har ingen grunn til å gjøre krav på å ligge i den øverste skuff. Det kan være det samme. Helt annerledes er det med organiske vesener. Det er av største betydning for deg å stå med bena på jorden og ikke omvendt. Du kan nok spille bajas en stund ved å stå på hendene. Du oppdager snart at dette ikke er noen naturlig stiltning. Ditt hode forlanger å stå øverst for å gjøre sitt arbeid. Mellom de forskjellige felter hvor du virker finnes det også en naturlig orden. Det er ikke likegyldig hvilken av dine interesser får bestemme din opptreden. Det kan være det samme hvordan du ordner dine skuffer. Det er ikke det samme hvordan du ordner ditt liv, hvor enheten finner sitt grunnlag. Hele ditt liv blir bakvendt hvis du finner på å ta dine velpleide hender eller din muskelkraft som det avgjørende endemål i livet. Det finnes bare ett prinsipp som er i stand til å ordne ditt liv på en fullstendig måte og det er ditt forhold til Gud. «Jeg er Alpha og Omega», sier Gud i Johannes Åpenbaring. Du kjenner godt disse to bokstaver, den første og den siste i det greske alfabet, som pryder så mange messeshagler og korkåper. Hva mener Johannes med dette? At Gud er begynnelsen og enden. Alt begynner ved Ham fordi Han er Skaperen, og alt ender ved Ham fordi Han er selve evigheten. Han alene kan spenne om alle mulige livsområder. Du kan komme utenom alle de andre

bokstavene. Alpha og Omega kommer du ikke utenom. Ditt forhold til Gud skaffer deg det enhetsprinsipp som ikke kan svikte, det som intet kommer utenom. Det eneste som du ikke får inn i denne rammen, er synden. Men den har du ikke bruk for. Og forresten er synden på sin negative måte et ledd i vårt forhold til Gud. Vi kommer bestemt ikke utenom.

Hvert felt av dit liv bør beholde sin egenart. Din tro er ikke en valsemaskin som skal utjevne alt. Er den ekte, så vil den respektere tingenes relieff. Jo ektere den er, jo mindre ensartet gjør den. Du bør være helt med i det du i øyeblikket gjør. Du behøver ikke å skjele for å holde ett øye på Gud og din tro mens du beskjeftiger deg med verdslige gjøremål; du må finne Gud i det du gjør slik at ingenting forblir verdslig, men alt bidrar til å nærme deg Gud. Selv om du sporter, selv om du arbeider på kontoret eller verkstedet: Så lenge du gjør det Gud vil at du skal gjøre er ditt arbeid eller din fritid en del av ditt ene liv hvis endemål er Gud. Det er denne enhet du skal skaffe ditt liv. Medmindre du arbeider for å oppnå den, er det forgjeves at du prøver å streve for enheten blant dine omgivelser. Du bærer splittelsen i deg. Ditt liv bør bli ett ved i ett og alt å være underordnet Guds vilje.

SØNDAGSMESSEN ER HJERTET I DIN UKE

Ett punkt vil jeg gjerne framheve. Nemlig at Messen spiller en vesentlig rolle i dette arbeid for å oppnå enhet i ditt liv. Søndagsmessen er den akse hele din uke bør dreie seg om. Den er ikke en skuff blant mange, den skuff du lukker opp en knapp time hver søndag formiddag. Den er hjertet i din uke. Du vet hvordan hjertet virker. I to tempoer. Snart utvider hjertet seg og trekker til seg blodet, og snart trekker det seg sammen og jager blodet ut i årene. Det samme med Søndagsmesser. Den trekker til seg alt det blod den uken som nettopp er gått er fullt av og fyller med blod den uken som nettopp begynner. Hvordan kan våre daglige gjøremål underordnes vårt forhold til Gud? Jo, ganske enkelt, ved å bli ofret. «Enten dere da spiser eller drikker, eller hva annet dere gjør, så gjør det til Guds ære.» Er det noe som koster oss, så kan vi ofre det i forening med den lidende Kristus. Er det noe som gleder oss, så kan vi lovprise og takke Gud. Alt kan bli ofret, unntatt synden. Og alt det som ikke blir ofret, i det minste fordi kjærligheten til Gud og vår neste besjeler oss, alt dette er bortkastet tid og gagner ingenting. Hele vårt liv bør altså leves til Guds ære. Men har dette verdi fordi vi gjør det? Slett ikke, men utelukkende fordi vi er Kristi lemmer. Det er bare ett offer, én lovprisning, én takksigelse som er fullt ut verdige, det er Kristi offer, lovprisning og takksigelse. Alle våre gjerninger, selv om de er aldri så meget ofret, når opp til Gud bare ved Kristus, Per Dominum nostrum Jesum Christum. Derfor er alle våre gjerninger i ukens løp ufullkomne vesener som fordrer forening med Kristi offer. Enhver dråpe vann på jorden lengter likesom etter havet. Så snart den er fri, løper den mot det. Det er det samme med våre såkalte gode gjerninger. De er ingenting uten i Kristus. Derfor blir vår uke først fullbyrdet når vi kan bringe dem til alteret og ofre dem på patenen og i kalken. Da har våre gode gjerninger fått en mening. De små bekker har funnet veien til havet. Enhver ufullkommen forening kalles på en fullkommene. Alle våre gode forsetter og bestrebelse fordrer den mest fullkomne forening som vi kan oppnå ved Messeofferet. Søndagsmessen er altså ikke noe vilkårlig påbud. Den er frukten av den åndelige tyng-

deloven. Kristi offer kaller alt til seg. Og det er i Søndagsmessen at våre mangfoldige gjøremål finner sin enhet i Kristus.

Messen trekker ikke bare til seg det blod som var, den sender også nytt blod i den uke som begynner. Det er jo i Messen, især i kommunionen at vi fyller oss på nytt med guddommelig kraft. Ite, missa est, sier presten. Ja gå, gå mot alle de mål som den nye uken byr dere. Messen er ikke noe mål, men en ny etappe på veien. Videre, vi må alltid videre. Men etter søndagsmessen vet vi at hele uken skal bli gjennomtrengt av den samme ånd, Guds Hellige Ånd.

Likesom vår uke har sitt høydepunkt i Messen, likeså finner hver dag sin enhet i morgen- og aftenbønnen. Selvfølgelig blir det ennå rikere hvis du kan gå i Messen. Men det kan du ikke alltid. Din morgenbønn vil da gi din dags mening. Du kan da ofre på forhånd alt det du kommer til å gjøre. Og om kvelden kan du samle alt det du har gjort og ofre det til Gud. Slik kan Messen og et regelmessig bønneliv hjelpe deg til å gi ditt liv den enhet det trenger.

GUD KALLER OSS TIL SEG I FELLESSKAP

Men det er ikke nok å skaffe sitt eget liv en skjønn harmoni. Vi står ikke alene overfor Gud. Vi hører til en stor familie. Vi er solidariske med våre medmennesker. Gud kaller oss til seg i fellesskap. «Jeg ber om at alle skal være ett, likesom Du, Fader, er i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss, så verden kan tro at Du har sendt meg.» Vår enhet innbyrdes bør være et tegn på at Kristus er Guds sendemann. For et ansvar!

De kristnes enhet har dype røtter: Guds kjærlighet, Kristi offer og kall til å ta del i det samme evige liv. Dette er ikke bare ord. Det er det virkelige grunnlag for all enhet. Hvis ikke ville alt være en skjønn, men uvirkelig drøm. Disse dype realiteter bør allikevel omsettes i det daglige liv. «Den som ikke elsker sin bror som han ser, hvordan kunne han elske Gud som han ikke ser?» spør Apostelen Johannes. Vi kunne likeså godt spørre: Den som ikke elsker sin bror som han ser, hvordan kunne han elske sine brødre som han ikke ser? Vi har ikke stor tillit til dem som gir uttrykk for den mest brennende kjærlighet til sine medmennesker i Kongo eller Patagonia, men sår splittelse og uenighet i sin familie eller sin menighet. Vil vi arbeide for enheten, da må vi begynne ved begynnelsen, dvs. i vårt lille miljø. De problemer som familiens enhet stiller er mange. Særlig i et land hvor blandede ekteskap forekommer ofte. Vi vet hvor høyt Kristus setter familiens enhet, og Kirken gjør det samme. Deres fordømmelse av skilsmissten taler sitt tydelige språk. Jeg vet nok at Kristus sa en gang: «Jeg er kommet for å skille et menneske fra hans far, og en datter fra hennes mor og en svigerdatter fra hennes svigermor.» Han lærer oss derved at forholdet til Gud er uendelig viktigere enn de sterkeste kjødelige bånd. Men hele Evangeliet viser til overmål at Kristi sanne disippel er fredselkende og utstråler en sann kjærlighet. Vi, unge katolikker, bør i vårt hjem, hvordan det enn er sammensatt, arbeide for harmoni, fred og forståelse.

DE UNGE — SOLIDARISKE MED MENIGHETEN

Det er også meget viktig å arbeide for en sann enighet blant våre menigheters lemmer. Vi er så få! Hvordan skulle vi kunne finne på å splitte oss? Er vårt fellesskap i Gud ikke i stand til å overvinne våre uoverensstemmelser? I hvert fall er én ting sikker. I enhver menighet er det av aller største betydning at ungdommen holder sam-

men... ikke mot de andre... men for en positiv innsats. Den menighet hvor det er liten sans for fellesskap, men hvor de unge er gode venner med hverandre, er alt halvt helbredende. Ikke bare det at dagens ungdom er framtidens voksne. Men også fordi den gode forståelse mellom de unge åpner en bresje i familienes avsondretthet. Og det er så meget lettere for unge mennesker å holde sammen enn det er for eldre mennesker. Livet går og fjerner oss fra hverandre. Desto nærmere vi er fra skolebenken, jo lettere er det å komme på talefot med hverandre. Voksne mennesker er bundet av visse regler. De må innby hverandre, osv. Alt er så meget enklere for oss unge! Vi møtes, drar på tur, går på kino sammen. Det skulle ikke være spor av vanskelighet. Tenk litt over det, hvilket nytt ansikt en menighet får av det at ungdommen virkelig holder sammen. Kom ikke og fortell meg at det er uovervinnelige uoverensstemmelser til stede mellom dere. Nei, ikke enda. Kløften kan ikke være så dyp. Den kan bli det. Hjelp de eldre til å holde sammen ved deres eksempel.

FORBUNDET

Men vi er ikke bare solidariske med vår menighet. Vi er også solidariske med alle de unge katolikker i Norge. Og det er nettopp meningen med dette møte å gi uttrykk for vår enhet. En gang til: denne vår enhet ville være blendverk hvis vi ikke var i stand til først å forstå hverandre innen menighetens ramme. Men den enhet som Forbundet er skapt til å fremme er også uhyre viktig. Vi er så få. Samler vi den katolske ungdom fra hele vikariatet, blir vi neppe så mange som ungdommen i en hvilken som helst menighet i et annet land. Vi er en stor menighet. De lange avstandene hindrer oss visstnok i å møtes ofte. Vi bør desto mer arbeide for å styrke vår enhet. Forbundet er til for å fremme denne sak og er villig til å gjøre alt det det kan. «Ignis» er til for å gjøre båndene sterkere. Men enhver av oss bør være en givende part. «Ignis» blir først din avis når du også har sendt dine innlegg. Skriv til redaktøren, hjelp ham. Det samme gjelder Forbundets styre. Hvilken oppmuntring blir det ikke for det nye styre, når de mottar brev fra de forskjellige og skjønner at interessen er levende rundt omkring i landet. Jeg håper at enhver av dere har følt hvor meget vi kan gi hverandre. Men det forutsetter at alle aktivt er med.

OGSÅ MIN BRORS VOKTER

Og det er ikke alt. Forbundet er ikke nok. Det er bare et ledd i den kjede som knytter oss til alle de unge katolikker verden rundt. Hva vet du om disse fjerne ungdommer? Har du noen gang interessert deg for det de tenker, opplever eller lider? Er du med? Vet du at det er en stor gave å ha så mange brødre du deler dine viktigste goder med! Jeg kjenner en ung protestant som jeg er meget gode venner med. Vi diskuterer av og til. Hver gang jeg, for å gjøre rede for det som protestantene mener, henviser til kjente protestantiske autoriteter, svarer han: Ja, men nettopp vedkommende har liberale tendenser, eller er ikke streng lutheraner. Det er ikke feighet hos ham at han ikke vil erklære seg solidarisk med dem. Men han er protestant. Vi vet hvor brysomt det er i en diskusjon å være knyttet til katolikkene i hele verden og av alle tidsperioder. Deres oppførsel skaffer oss ofte pinlige bekymringer. Legg merke til at vi ikke skal forsvare det som er galt. Tvert imot. Men selv om vi misbilliger det som andre katolikker gjør, og sier fra, er vi allikevel solidarisk med alt det gode som Kirken har prestert i snart kanskje min brors vokter? Min protestantiske venn kan lett trekke på skuldrene og nekte å føle seg ansvarlig for

protestantiske biskoper eller professorer. Det kan ikke jeg, hverken m.h.t. katolikkene i det annet århundre eller m.h.t. katolikkene i fjerne land. Jeg kan avsky det de gjør. Jeg kan ikke fornekte vårt brorskap. Og jeg vil det ikke heller. Fordi det er min storhet som katolikk. Jeg er visstnok solidarisk med mange svakheter. Og det er baksiden av medaljen. Men av samme grunn er jeg solidarisk med det gode som Kirken har prestert i snart to tusen år og alt det den kommer til å prestere. Jeg har brødre som er skrøpelige og syndere men derfor er helgene også mine brødre: «Vi, de mange, er ett legeme, alle vi som tar del i det ene brød.» Og jeg setter større pris på en Kirke som består av skrøpelige mennesker, men gjør alvor av dette fellesskap, enn en ideell kirke som ikke har noen annen svakhet enn den å være en drøm.

Ungekatolikker i andre land har andre skikker, andre temperamentener enn vi. Bedre er det å behandle dem som brødre selv om de har sine svakheter enn å inneslutte oss i våre egne grenser. Har ikke vi også våre svakheter?

DET ØKUMENISKE ARBEID

Vi kan først virkelig arbeide for enheten i våre menigheter og foreninger når vi har oppnådd en viss enhet i vårt eget liv med Gud som midtpunkt. På samme måte kan vi først virkelig arbeide for enheten mellom de forskjellige kirkesamfunn når vi lever i en god forståelse med våre katolske brødre. Jeg kan ikke behandle her de økumeniske spørsmål i hele deres bredde. Det er et stort og vanskelig spørsmål. Men jeg bør nevne det her for her kommer de inn. Gud er kommet ned til jorden og er blitt menneske for å samle alle mennesker i sin Kirke. Menneskenes synder, og ikke minst katolikkens synder, har vært årsak til splittelser. Dette er et sår i kristenhetens legeme. Kirken er én, men de kristne har holdt opp å være ett. Vi kan ikke slå oss tilfreds så lenge ikke også denne enhet blir oppnådd. Det økumeniske arbeid krever en meget fast tro og en stor ærlighet. Vi bør fremme enheten uten å fremme ensformigheten. Kirken gleder seg over å ha barn av alle folk og tungemål og gleder seg desto mer som de beholder sine særegne karaktertrekk. Vi må forstå våre atskilte brødre. Måtte vi kunne hjelpe dem til å forstå at det bare finnes én fullkommen enhet: den som Gud selv har skapt i vårt liv og vår Kirke. Da vil Guds verk bli fullført, nemlig «å fornye alt som er i himmelen og på jorden i Kristus. Amen.

fr. Albert Raulin O. P.

Etter foredraget bad forsamlingen felles Fadervår for kristenhetens gjenforening.

Messe i Gol Stavkirke på Bygdøy

St. Olavslaget arrangerte Tre-enighetssøndag høymesse med kommunion i den gamle og ærverdige Gol stavkirke på Folkemuseet, Bygdøy. Kirken var fylt til trengsel. Man var begunstiget med et herlig sommervær som gjorde at det ikke ble så mørkt i kirkerommet.

Det var betagende å overvære den hl. messe som var den første som ble frambåret i denne kirken etter reformasjonen. Det var den samme liturgi som ble brukt ved messen som våre forfedre hadde hørt både på årets store festdager og de øvrige dager i lengst svunne tider. Det var gregoriansk allsang av menigheten (Missa de Angelis).

Pastor F. J. Fishedick forrettet og preket.

St. Olavslaget er også Folkemuseets direktør, dr. Kjellberg, megen takk skyldig fordi han stilte stavkirken til disposisjon samt et utmerket høytaleranlegg som gjorde at både sang og preken kunne høres av dem som var utenfor kirken.

Etter messen var det omvisning.

PETRUS OG PAULUS

For St. Olav av dominikanerpater A. J. Lutz

Frå de første kristne tider av har Kirken med beundring sett opp til disse to menn hvis livsoppgave det ble å grunnlegge Guds rike på jorden, som redskaper for Kristus. Men er deres livsverk beundringsverdig så er det ikke mindre oppløftende å betrakte hvordan Gud forberedte dem til deres gjerning og rettet på de mangler som ville ha gjort dem uegnet til den.

Paulus' verk står for oss som et vitnesbyrd om Kirkens katolske, det vil si universelle, karakter. Kristus kom jo som lærer, frelser og forbilde for alle mennesker. Hans Evangelium er ikke inspirert av et enkelt folks nasjonale geni, eller av en bestemt tidsalders lengsler og behov, men av Guds evige, altomfattende frelsesvilje likeoverfor en menneskeslekt som lider under en felles synd og var hjemfallen til den samme evige død. Derfor lever det i kristendommen en ukuelig ekspansjonstrang. For alle apostler

gjelder Jesu ord: «I skal være mine vidner i Judea og Samaria og inntil verdens grenser.» Men ingen av dem har brakt Jesu glade budskap til så mange forskjellige folk som Paulus. Han har fått navnet «nasjonenes apostel». «Han skal være meg et utvalgt redskap for å bringe mitt navn til hedningene, til konger og til mitt folk Israel», sa Jesus (Ap. gj. 9, 15).

Ser vi nøye på Paulus før han ble vunnet for Kristus, oppdager vi hos ham egenskaper som svarer til den kristne religions universelle karakter, men også andre som står i skarp motsetning til den. Det er noe universelt i Paulus' personlighet; han er likesom hjemme i de tre store kulturområder den antikke verden kjente. Han er jøde, av Benjamins ætt og utdannet i de største jødiske læreres skole. Men han ble født i Tarsus, altså i en hellensk by, hvor hans ånd fra barn av ble påvirket av gresk poesi, gresk tenkning og idrettsliv. Og så var han romersk borger, en egenskap som ga ham en viss anseelse og handlefrihet. Forsåvidt var han altså vel utrustet til å bære Kristi navn fram for konger og hedninger og folket Israel. Men på den annen side var hans religiøse anlegg av en sådan art at kristendommens overnasjonale vesen måtte frastøte ham. Han var en fanatisk og sneversynt fariseer. Hans religiøse tanke og trang gikk helt opp i Israels tradisjoner, altså i en religion som var grodd sammen med en rase og som i den grad ble betraktet som et nasjonalt privilegium at alle som ville nå fram til den sanne Gud var nødt til å gå inn i et israelitisk verdensrike når den store messianske tid en gang var inne. «Jeg gikk videre i jødedommen enn mange av mine jevnaldrende i mitt folk, fordi jeg var mer ivrig for mine fedrelærdommer» (Gal. 1, 14).

Men så kom den store time ved porten til Damaskus. På et øyeblikk ble Paulus' sjel forvandlet. Hatet mot Jesus og Kirken ble utslettet ved Jesu ånd og Paulus' hjerte fylt med høysinnet kjærlighet. «Herre, hva vil du at jeg skal gjøre?» Slik taler taler kjærligheten til Gud, den kjærlighet som gjør at menneskets vilje og hjerte går helt opp i Guds. «Her er ikke jøde eller greker, mann eller kvinne, træll eller fri, men Kristus er alt i alle,» slik taler den kjærlighet som i likhet med Jesu hjerte omfatter alle mennesker og vil gi de guddommelige goder til alle, forat alle skal være en eneste stor familie av Guds barn. For ved dette eneste ord: «Saulus, hvorfor forfølger du meg?» nedla Jesus i Paulus' sjel det som ble grunnideen i hans lære, nemlig at Kristus og Kirken er ett, at Kirken er Kristi Legeme, at alle er kalt til et felles liv med Ham, en realitet så stor at alt det som skiller menneske fra menneske: rase, kjønn, sosial stilling, blir borte for den kristne bevissthet. Denne kjærlighetens ånd bor fra nå av i Paulus. «Jeg er viss på at hverken død eller liv, hverken engler eller fyrstemakt eller krefter, hverken det som nå er eller det som kommer, eller noen makt, hverken det høye eller det dype eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet som er i Kristus Jesus, vår Herre» (Rom. 8, 38—39). Grepet og gjenskapt av Jesu ånd er forfølgeren blitt den store apostel. Han tilbringer noen år i ensomheten for å fordype seg i det nye liv han fikk, og så drar han ut til Asia, Makedonia, Grekenland, Rom, Spania, og forkynner Evangeliet for alle de mennesker som forgjeves hadde søkt lys og fred hos filosofer

eller i jødedommen, eller i orientalsk mysteriekultus eller i romersk statsavguder. Han blir alt for alle, for slaver og patrisier, for skeptikere og overtroiske, for kjempende, søkende så vel som for livstrette sjeler. Menighet etter menighet reiser seg i den gresk-romerske verden, og Paulus våker over dem alle med kjærlig omsorg.

*

Er Paulus' verk det fullkomne uttrykk for Jesu idé om Guds Kirke? Nei. Ved hans virksomhet oppstår kirkene i Asia, kirkene i Makedonia, kirkene i Hellas osv. Men Paulus selv taler om Guds Kirke, Kristi Kirke, om Kirken som Kristi Legeme, altså om et samfunn som omfatter alle de forskjellige menigheter og gjør dem til en organisk enhet. Hvorledes kom denne enhet i stand?

I ethvert samfunn er grunnlaget for enhet det felles gode, det vil si alle de verdier, åndelige eller materielle, for hvis skyld menneskene slutter seg sammen. Også i Kirken er det felles gode som er den samfunnsdannende makt, og det er Kristus selv med all den rikdom av sannhet, frelsende nåde og guddomsliv Han er opphav til. Å være en kristen det er å eie Kristus, å leve i Ham som en gren på vintreet, å være delaktig i Hans liv som Guds Sønn.

Som i alle samfunn er det også i Kirken en livsfunksjon hvis oppgave det er å ta vare på det felles gode, å forvalte det, å værne om det mot individuelle overgrep og villfarelser som ville skade samfunnets trivsel og orden. Denne livsfunksjon heter autoritet. I Kirken er autoriteten Kristus selv. Som noe helt personlighet; autoriteten er identisk med det gode enestående er nemlig det felles gode i Kirken selv en den har å ta vare på. Da Kirken imidlertid er et synlig samfunn — den består jo av mennesker — mens Jesus er usynlig for sin Kirke siden den dag Han for opp til himmelen, vil Han utøve sin myndighet gjennom et usynlig overhode som på Hans vegne og med fullmakt fra Ham veileder, styrker kristenheten, og hevder den åpenbarte sannhet og Evangeliets moralske lov mot menneskelige illusjoner, mot menneskelig egoisme og skrøpeligheit.

Det var Simon, Jonas' sønn, som ble valgt av Jesus. Forat selve hans navn skulle kunngjøre hans gjerning som grunnvoll for Kirkens enhet kalte Jesus ham Kefas, det vil si klippe, fjell. Navnet Petrus er den latinske oversettelse av det arameiske Kefas. Petrus skaper ikke enheten. Den er ikke et resultat av menneskelige ideer og menneskelig organisasjonskunst. Enheten bunner i Kristus som er Veien, Sannheten og Livet. Enheten bunner i Gud. «At alle må være ett, likesom Du, Fader, er i meg, og jeg i Deg...» (Joh. 17, 21). Men Petrus er det redskap Jesus bruker for å framstille den indre samfunnsdannende men usynlige livsenergi i synlige former, i en lovgivning og i dogmatiske kunngjøringer. Petrus er den synlige bærer av Jesu usynlige autoritet.

Det som kreves av autoriteten i et samfunn er framfor alt sans for og kjærlighet til det felles gode, for dette er normen for all lovgivning og all samfunnsdisiplin. Forskjellen mellom den rettmessige autoritet og diktaturet — i ordets moderne betydning — ligger nettopp deri at diktatoren hemningsløst kan herske ut fra sine egne ideer, søke sin egen interesse, og utvide sitt maktområde, mens den legi-

time autoritetsutøver må søke folkets beste og ofre seg for det. Ved siden av denne sans og omsorg for det felles gode må autoriteten eie visdom og omtenk-somhet forbundet med energi og pågangsmot. Var nå Petrus i besiddelse av alle disse egenskaper? Ikke med en gang. Sansen for det kristne felles gode, det vil si en opplyst tro på Jesu person og frelsesverk kunne han overhode ikke eie av naturen; og selv om han i et øyeblikks overnaturlig klarhet forsto at Jesus er «den levende Guds Sønn og Messias» så ble allikevel korsets mysterium en gåte, ja en for-argelse for ham. Av naturen var Petrus dessuten alt annet enn en herskerskikkelse. Klokskap, omtenk-somhet, selvbeherskelse var ikke hans sterke sider. Han var en impulsiv natur, lot seg lett henrive av plutselige innskytelser til uoverlagte handlinger. Hans følelser for Jesus var spontan, ærlig og be-geistret hengivelse, men de slo om i sørgelig mot-fallenhet i farens stund.

Men så kom pinsedagen. Sendt av Jesus kom den Hellige Ånd, kilden til visdom, kraft, glede, og drivkraften til alle livsfunksjoner i Kristi Legeme, Kirken. Ved den Hellige Ånd fikk Petrus alle de evner han trengte for å være sin oppgave voksen. Alle innbefattes i kjærligheten. «Simon, elsker du meg?» spurte Jesus da timen var inne til å overdra Petrus hans embete som Kirkens synlige overhode, «elsker du meg»? «Ja, Herre, du vet at jeg elsker deg.» «Røkt mine lam, røkt mine får.» Kjærlighe-ten utøst i hjertene ved den Hellige Ånd er sjelen i det kristne samfunn. Både hyrdene og hjorden får ved den ekte samfunnsånd iveren for det felles gode som er den kristne åpenbaring, en iver som er in-spirasjonskilden både til den visdom og kraft som styrer og til den lydighet som villig underkaster seg autoriteten. Det hender at myndigheten er nødt til å dømme og refse. Men også her er det kjærlighe-ten som er motivet, kjærligheten til Kristus og til de guddommelige goder Han skjenket sin Kirke og som autoriteten har ansvar for.

Kjærligheten blir ofte misforstått. Ikke så sjelden hører man at det som utgjør enheten i Kristi Kirke er ikke dogmer og autoritet, men den gjensidige kjærlighet som ser bort fra alle forskjelligheter i lære og religiøs praksis. «Det kommer ikke an på hva vi tror, bare vi elsker hverandre.» Slike tale-måter er ikke inspirert av den Hellige Ånd. Det første Anden lærer oss er å elske Gud, ved lydig og takknemlig å ta i mot Guds sannhet og Guds lov. Hva har Jesus lært, hva har Jesus villet? Det er normen for vår tenkning og vårt liv. Å tale ned-settende om sannheten som om det ikke gjaldt noe annet enn menneskelige meninger, det er ikke kjær-lighet til Gud, men ringeakt for hans åpenbaring. Gud er kjærlighet, ja, men Gud er sannhet også. Hans ord er uttrykk for realiteter som ikke vi men-nesker dømmer om, men som dømmer oss og er en absolutt verdimåler for vår tenkning og handling.

Ved å få den Hellige Ånd ble Petrus en verdig stedfortreder for Kristus på jorden; hyrden som på vegne av den gode hyrde vokter hele hjorden, og den urokkelige grunnvoll for Herrens hus.

*

Petrus og Paulus er ikke døde. De livsfunksjoner som de var de første organer for, hierarki og apos-

Sangen om kirsebærene

Maria-vise fra Middelalderen.

I norsk gjendiktning av Arne Dørumsgaard

*Og Josef var så gammel,
ja, gammel det var han,
da han Maria ektet
i Galilea land.*

*Maria og Josef gikk seg
i urtegården god.
Der stod et tre med kirsebær.
De røde var, som blod.*

*Maria og Josef gikk seg
i urtegården grønn,
der vokste nu de kirsebær
av fylde sær og skjønn.*

*Så talte da Maria,
saktmodidg rett, av lag:
Plukk bær til meg, min Josef,
jeg er med barn i dag.*

*Så talte hennes Josef,
gav grumt og umildt svar:
Be ham deg bær å plukke
med hvem du barnet har!*

*Så talte da barnlille,
ut fra sin moders skjød:
Å, bøy deg, tre i haven
samt med din frukt, så rød.*

*Så bøyet seg da treet,
just i Marias vei.
Hun lo: Se her, min Josef,
er kirsebær til meg!*

*Så talte hennes Josef:
Nu rett min feil jeg ser.
Vær lykkelig, Maria,
og ikke sorgfull mer!*

*Så plukket da Maria
det røde kirsebær.
Siden gikk så glad hun hjem
alt med sin byrde kjær.*

tolat, lever videre, fordi Jesus er med sin kirke. Vi ser Paulus i de skarer av kristne misjonærer som i tidenes løp brakte Evangeliet til de hedenske land. Vi ser Petrus i den lange rekke av romerske biskop-per som i snart to tusen år har voktet Kristi hjord. Og vi er glade og stolte over å stå under en autoritet som Kristus har innstiftet for å ta vare på menneske-hetens store felles gode, den kristne åpenbaring.

A. J. Lutz.

Kardinal Suhard.

KARDINAL SUHARD IN MEMORIAM

Av dominikanerpater Albert Raulin

Paris! Byen med de mangfoldige ansikter der de herligste vitnesbyrd om nestekjærlighet trives side om side med skammelige laster. Enhver møter det Paris han lengter etter: Den troende finner det troens helligdommer, den utsvevende det tøylesløse natteliv. Himmelvendt by for de himmelvendte, lettsindig by for de lettsindige. Livet strømmer under alle sine former: Kunstens liv, åndens og håndens liv ved siden av lystens. Der gis journalister som etter en ukes tid i Paris i sine Parisbrev innbilder seg å kunne gjengi byens dypeste hemmeligheter! Vi parisere finner den ny hver dag og vet at vi bare kjenner en brøkdel av dens liv. Den er så rik, så mangfoldig!

En mann allikevel må kjenne den, nemlig den som overfor Gud står ansvarlig for byens sjel, for byens fire millioner sjeler. Det er biskopen i Paris, hyrden for denne veldige hjord. De som anser biskoppene for kirkelige embetsmenn og intet mer, tar sørgelig feil. De kjenner i hvert fall ikke den nettopp avdøde Kardinal Suhard. Han kunne ha skildret Paris. I de ni år han var overhyrde for dette bispedømme, har han ustanselig bøyet seg ned over byen for å kjenne dens pulsslag. Han var seg sitt ansvar i høy grad bevisst. Han visste at han en dag skulle avlegge regnskap for enhver av disse sjeler som var ham betrodd. Enhver av dem, ikke bare de trofaste, men også alle dem som ikke kjenner eller som miskjenner Jesus Kristus, også fårene som har faret vill. Kardinalens virksomhet følger en tydelig rettesnor: min Kirke, Pariserbispedømmet, er ikke bare de som går i mine kirker og i mine presters foreninger, det er alle disse mennesker som Kristus er død for og som denne folkerike by vrimler av. Enhver kristen bør være en apostel for sitt miljø, ethvert sokn bør være misjonerende. Forvandle de menigheter vi har arvet fra kristenhetens glanstid til misjonsmenigheter der hvor befolkningen er

avkristnet, det var det verk han nedla den første sten til. Og hans navn vil for alltid bli knyttet til den «Parismisjon» han har stiftet og som endog sender sine prester som fabrikkarbeidere der hvor misjonsarbeidet krever det.

Det er ikke noen sosiologisk interesse som fikk Kardinal Suhard til å betrakte Paris i dets mangfoldige liv. Det var hans plikt som sjelesørger. De skrifter han etterlater seg er følgelig ikke noen litterære skildringer, men tre viktige hyrdebrev: 1947, *Essor ou déclin de l'église* (Går kirken fram eller tilbake?); 1948, *Le sens de Dieu* (Sans for det guddomelige); 1949, *Le prêtre dans le Cité* (Presten i samfunnet). Disse tre brev er frukten av en lang og dyptgående meditasjon og ettertanke. De er som gjennomtrengt av de evige sanheter som hører med til troen, men uten noen gang å miste kontakt med den konkrete virkelighet. Den verden som skal frelses i dag. Kardinalen selv har pekt på den sammenheng som knytter disse tre brev til hverandre. Vi gjengir denne tekst for den er likesom kjernen i Kardinal Suhards syn på situasjonen i dag i hans bispedømme og mer eller mindre i hele vår sivilisasjon:

«En ny verden skapes fortere enn vi hadde tenkt. Om den voldsomme utvikling som går for seg kan vi med sikkerhet bare si at den peker hen mot en fullstendig omskaping av vår sivilisasjon.

Den rekke av nye oppfinnelser som ser dagens lys bør de kristne ikke betrakte som bare et uttrykk for vitenskapelig forskertrang eller som noe der er dem uvedkommende. De har verdi som uttrykk for en guddommelig tanke og må derfor vurderes ut fra den oppgave de fyller i forkynnelsen av frelsesmysteriet. De er ikke bare til nytte og behag; de er med i å bygge en ny verden. Og det er denne verden, og ikke noen annen, som vi er kalt til å frelse.

Denne verden er nemlig ennå langt fra å være frelst. Men det betyr ikke at dens frelse er umulig. For oss kristne er den utvikling som skjer hverken fullkommen god eller fullkommen ond. Vår sans for realiteter sier oss at den hverken fører oss til det forjettede paradiset eller til fullstendig oppløsning. Som mennesket, hvis produkt den er, bærer den i seg en hemmelighetsfull dobbelthet: den kan preges av nådens liv eller syndens død. Det nye samfunn som holder på å ta form kan bli et Guds rike eller et Satans rike.

Dette dilemma er ikke noe nytt. Siden korset ble reist har historien stadig på nytt stilt menneskene overfor dette avgjørende valg. Men det er første gang at dette valg inntar verdensomspennende dimensjoner fordi verden i dag for første gang utgjør en enhet.

Hvem er i stand til å redde verden ut fra dette uunngåelige dilemma? Hvem tilkommer det å bevare den fra katastrofen og føre den inn i sannhetens og

kjærlighetens harmoniske enhet? Kristus, menneskehetens eneste midler. Men Kristus møter vi bare i og gjennom Kirken, som fortsetter hans gjerning. Verdens frelse avhenger derfor av Kirkens framgang. Kirkens egentlige oppgave er på alle områder å øve en stadig bredere og dypere innflytelse, så alt blir gjennomsyret av dåpens nåde.

Men en slik total innvielse forutsetter at Kirkens framgang skjer ved en stadig dypere innlevelse i forståelse av Guds vesen og Guds krav. Kirken må motstå fristelsen til å bli jordisk i sitt arbeid for å heve de jordiske verdier opp til det overnaturlige plan. For enhver pris må Kirken forbli det den er: Et overjordisk vitne om guddommelige sannheter. En slik oppgave er både vanskelig og sublim. Dens negative side består i å fordrive ateismen, og dens positive i å tilfredsstille den tørst etter det hellige som stadig mer gjør seg gjeldende i en menneskehet som holder på å vansmekte i gudsfornektelsens tomrom.

Her er det vi møter prestens kall. Hans plass er gitt ham fra oven av Gud. Men også nedenfra lyder der et kall til ham fra menneskenes angstfylte rop. Hans oppgave blir da å stå midt i Kirken, hvert øyeblikk under Andens ledelse, som en levende kilde for Kirkens uforgjengelighet og livskraft.»

Hva er en prest? Kardinal Suhards egen person har hjulpet oss til å forstå det bedre. Det er fristende å sammenligne ham med en annen biskop som var omtrent jevnaldrende med ham, nemlig biskopen i Rom, Pave Pius XII. Det er vanskelig å tenke seg to mer forskjellige personligheter: På den ene side den evige bys innfødte borger og på den andre sønnen av en helt ukjent landsby i Vest-Frankrike. Men det var den samme ånd, den samme apostoliske faderkjærlighet. Kardinalens blikk var preget av en grenseløs godhet og velvilje. I sitt livs siste år var han trett og slitt, mens hans øyne hadde ikke mistet noe av sitt forståelsesfulle uttrykk.

Han var glad i sitt folk og hans folk ble glad i ham. Da de politiske streiker brøt løs i Frankrike, hevet han sin røst for å tale arbeidernes sak. Visstnok måtte en fordømme streikenes politiske bakgrunn. Men undertrykkelsen av arbeiderne var ingen løsning av arbeiderklassens alvorlige nød. Det var en sosial løsning en skulle finne i rettferdens og kjærlighetens navn.

Hans død viste tydelig hvor meget folket holdt av ham, og ikke bare katolikkene. Storrabbineren M. Weill skrev: «Det er med stor sorg jeg fikk budskap om Kardinal Suhards død. Jeg skylder ham stor takknemlighet for den godhet og hjertelighet han har vist meg under okkupasjonens tunge år.» Og Pastor M. Boegner, formann for Frankrikes protestantiske forbund: «Den store fred som strålte ut av erkebiskopen, til tross for hans oppgavers knusende byrde, og hans fullstendeige hengivelse i sitt kall er for enhver katolikk eller ikke-katolikk et edelt eksempel som vil bære frukt.»

In fide et lenitate, i tro og saktmodighet, det var hans valgspørsmål. Det er kanskje det beste uttrykk for hans liv.

Fr. Albert Raulin o. p.

FILMKRONIKK

Filmen i kirkens tjeneste

Filmen er en maktfaktor — påstås det. Påstanden er riktig — det er vel alle enige om. Filmen har en kolossal makt over sinnene. Den får millioner av mennesker i tale

hver eneste dag, og hele dens vesen gjør at tilskuerne uvilkårlig lever med i handlingen på en måte som om en selv føler seg som aktiv deltager. Har De noensinne tenkt over hvor hurtig betagelsen og opplevelsen fortoner seg når lysene blir tent i salen etter endt forestilling? Det er omtrent på samme måte som når en våkner etter en drøm.

Hollywood er stadig blitt angrepet for sine «Dagdrømmerfilmer», og med rette. Disse filmene handler som regel om en kontormann eller ekspeditrise, som flykter fra gjennomsnittsmenneskets mange vansker til overklassens påståtte «sommerfugltilværelse», som Mogens Stærmoose uttrykker det i sin danske filmbok. Forandringen fra kontorkrakken til den andre «overlykkelige» tilværelsen, oppnåes som regel gjennom giftermål med direktøren eller hans tiltalende sønn. — Slike filmer er det kirken bør gå hardt inn for å fortrenge. Kirken gjør atskillig for å forsøke å stoppe slike filmer, men det er ikke nok at produsenten blir satt i dårlig lys blant katolikker og andre eller at han får en skriftlig henstilling om å stoppe produksjonen av filmen. Det tar han allikevel ikke hensyn til. Nei, det står til hver enkelt katolsk kinogjenger å avgjøre «Dagdrømmer»-filmenes levetid. Hvis den enkelte kinogjenger bestemte seg for å sky slike filmer, er det klart at produsentene etter hvert vil måtte legge om produksjonen til en ny genre. I denne «andre genren» hører filmer som f. eks. «Sangen om Bernadette» hjemme. Det er en film som er verd å se og som gir utbytte selv etter at lyset er tent i salen.

Har De tenkt over den innflytelsen filmen kunne ha om den ble satt mer inn i kirkens tjeneste? Kirken kunne spre opplysning om læren og religionen gjennom tidene. — England er kommet langt når det gjelder å nytte filmen for kirken. Filmkongen J. Arthur Rank begynte sin filmkarriere med å grunnlegge «Religious Film Society», som har produsert hundrevis av spillefilmer og kortfilmer for forskjellige kirkesamfunn.

Vi mangler et rent katolsk film-miljø her i Norden! Svenskene og danskene står forresten langt foran oss norske når det gjelder å nytte filmen for kirken, noe jeg gjerne vil komme tilbake til senere under denne spalten. Det ville være å håpe at der med tiden kunne bli skapt et katolsk film-miljø her i landet, hvis ekko også kunne høres utenfor landets grenser.

Yngvar H.

NORDISK STÆVNE FOR KATOLSKE AKADEMIKERE

Sommerens katolske akademikerstævne finder sted i Helsingør den 23.—31. juli.

Stævnets første hele dag, søndag den 24. juli, bliver en åndelig besindelse og beredelse til ugens drøftelser. Den hellige messe, som skal stå i stævnets centrum, og som skal inspirere hver dags arbejde, forklares i tre foredrag af pastor Roos SJ. De enkelte emner bliver: «Messens teologi», «Messens liturgi» og «Messens spiritualitet». Samme dags aften bliver der kirkekoncert med et udsøgt program.

Foruden den række foredrag med diskussioner, som er omtalt i det foreløbige program i Litterae, bliver der om aftenerne en forelæsningsrække af fremtrædende katolske personligheder fra Europa. Således taler englænderen Father F. C. Copleston SJ om «The Flight from Metaphysics».

Yderligere enkeltheder af det endelige program for Helsingør-stævnet bringes på denne plads i næste nummer af St. Olav.

Den danske stævnekomité.

UTLANDET

TSJEKKOSLOVAKIA

Den katolske kirkes holdning kompromissløs.

Den katolske kirke i Tsjekkoslovakia er ute i stormfullt vær. Men kirkeskipet styres med fast hånd av den store prelat, erkebiskopen av Praha, mgr. Beran. Vi skal forsøke å gi en sammenfatning av den siste tids begivenheter.

Den 31. mai sendte erkebiskopen ut et brev til det katolske presteskap hvor han slo fast at «ytterligere forhandlinger med kommunistene er håpløse og hensiktsløse». Han erklærte videre at «den katolske kirke kan ikke gi fra seg retten til å oppdra sin ungdom», og han forbød katolikkenes å ha noe å gjøre med den s.k. «katolske aksjon» som er stablet på benene av det tidligere Katolske Folkeparti, men som nå er forvandlet til et redskap for de kommunistiske maktthavere.

Det tsjekkoslovakiske kommunistpartis 9. kongress som nylig ble holdt under ledelse av Klement Gottwald, som er blitt oppdradd til sin nåværende gjerning i Moskva, og som også er republikkens president, fattet vedtak om at staten straks skal overta og kontrollere all undervisning. Den kommunistiske undervisningsminister, M. Nejedly, kunngjorde at alle mindreårige barn ved et dekret vil bli tvangsforpliktet til å besøke de kommunistiske, dvs. statens, barnehager for allerede i tidlig alder å bli oppdradd i kommunistisk ånd. Det er nødvendig, føyde han helt åpent til, at de siste spor av borgerlig moral blir utryddet, og at et nytt og kommunistisk menneske blir skapt.

Informasjonsministeren, Vaclav Kopecky, erklærte:

«Vi hevder statens rett til å ta hånd om alle skoler uten unntagelse, vi hevder statens rett til å forplikte alle skoler til å gi særlige kurser i vår ideologi, i vår vitenskapelige sannhets ånd, i ånden til Marx' og Lenins doktriner.» Kopecky fortsatte med å legge skylden for at forhandlingene mellom stat og Kirke var brutt på Kirken, fordi den hadde latt seg påvirke av «fremmed innflytelse» og rettet i denne forbindelse et voldsomt angrep på Vatikanet som han beskyldte for å stå i en internasjonal imperialismes tjeneste.

Etter at den katolske presse i Tsjekkoslovakia er blitt forbudt har regjeringen selv tatt initiativet til utgivelsen av en «Publikasjon for det katolske presteskap». I sitt annet nummer forsøker dette blad å overbevise de katolske prester om at Kirken har ansvaret for den nåværende situasjon. Erkebiskop Beran har svart med å true alle prester som har noe med dette blad å gjøre med ekskommunisering. Han har også utvetydig gitt uttrykk for at bladet ikke er noen kilde for «offisielle kirkelige meddelelser».

I en preken erkebiskopen nylig holdt i St. Vitus-katedralen i Praha uttalte han bl. a.: «Den eneste kirke som er grunnlagt av Kristus selv, styres av Paven og biskopene. Tro ikke dem som hevder noe annet. La dere ikke bedra av dem som bruker vakre ord og maler overbevisende bilder av andre kirker og myndigheter. De hører ikke til Kristi Kirke, de har intet å gjøre med Paven og biskopene uten hvem en virkelig Kirke ikke kan eksistere.» Erkebiskopen sluttet med følgende ord:

«Også vi må forsvare sannheten med tapperhet. Vi må ikke la oss friste av penger eller noe annet. Vi må vitne om sannheten fordi vi ønsker fred.»

Erkebiskop Beran har også skrevet et skarpt brev til lederen av det tidligere Katolske Folkeparti, Petr, hvor det heter:

«...Hvorledes kan man snakke om en god vilje hos Den nasjonale front, når man nå ser hvordan statens forhold er til Kirken? Er De ikke klar over at disse uoverensstemmelser skader Kirken? Er De og andre katolikker ikke på det rene med at dere også har ansvar for den urett som begås mot Kirken? Har De ikke tenkt på at De selv er katolikk, og at et direkte eller indirekte samarbeid med en lovgivningsmakt som truer Kirkens eksistens kan føre til at De blir ekskommunisert? Er De ikke oppmerksom på at Deres taler og uvederheftige artikler i pressen kan føre katolikker på avveier? Vet De ikke at De blander Dem inn i forholdet mellom biskopen og menigheten?»

Etter å ha gjentatt noen av sine tidligere advarsler, skriver erkebiskopen til slutt:

«Vi protesterer på det skarpeste mot at De anmasser Dem til å tale på vegne av den katolske menighet. De tar aktiv del i handlinger som er rettet mot Kirken, og alle de straf-

fer som er fastsatt for dem som motarbeider Kirken, kan også komme til å ramme dem.»

Erkebiskopens modige og uforferdede opptreden har vakt stor oppsikt verden over. De tsjekkiske kommunister har som mottrekk besatt erkebiskopens palass og forsøkt å forstyrre hans gudstjenester. Det er imidlertid åpenbart at folket står på Kirkens side, hvilket vel er årsaken til at kommunistene ennå ikke har våget å arrestere erkebiskopen. For øvrig fortsetter beslagleggelsen av Kirkens eiendommer og arrestasjonene av prester ut over landet. Alle forsøk på å splitte Kirken er imidlertid mislyktes. Utviklingen av kampen mellom den kommunistiske stat som ikke er noe annet enn det kommunistiske parti og Kirken i Tsjekkoslovakia følges nå med oppmerksomhet over hele verden. Det store spørsmål er om erkebiskopen av Praha kommer til å dele kardinal Mindszenty's skjebne.

TYSKLAND

«Valgene» til Folkerådet i den tyske Øst-sonen.

Den 15. og 16. mai ble det «valgt» et s.k. Folkeråd på 1500 medlemmer i østsonen i Tyskland. Det fantes naturligvis bare en liste som var satt opp av Det kommunistiske tyske enhetsparti. Da valgene gikk kommunistene i mot, hjalp man seg med valgfusk. Som eksempler kan følgende anføres:

I staten Brandenburg ble tellekorpsset instruert om bare å regne de stemmesedler for Nei-stemmer som var merket med et kors. Alle andre Nei-stemmer skulle betraktes som Ja-stemmer. En stemmeseddel som det var skrevet «Heil Hitler» på ble betraktet som Ja-stemmet.

I Leipzig viste opptellingen 44.4 pst. Nei-stemmer, 43.1 pst. Ja-stemmer og 12.5 pst. ugyldige stemmesedler. Innenriksministeren ga ordre til ny opptelling. Den ble overvåket av sovjet-russiske offiserer og ga følgende resultat: 56 pst. Ja-stemmer, 41.2 pst. Nei-stemmer og 2.8 pst. ugyldige stemmesedler.

I Berlin viste de første kunngjorte resultater at to tredjedeler av velgerne hadde stemt nei. All videre kunngjøring ble så forbudt. To dager etter valget ble det endelige resultat offentliggjort. Det viste at kommunistene hadde gått styrket ut av valget.

Den høyeste prosent Nei-stemmer viste valgene i de «røde» industribyene i Thüringen og Sachsen.

Herrnhuternes eiendommer konfiskert.

I Sachsen i den tyske Øst-sonen er to store eiendommer som tilhører Herrnhuternes brødremenighet konfiskert og gjort til «statsbruk». De kalles nå Berthelsdorf og Grosshennersdorf og ligger i Löbau-distriktet. Noe av det første de nye «eiere» gjorde var å kaste ut 300 flyktninger fra områdene lenger øst som hadde søkt tilflukt hos Herrnhuterne.

UNGARN

Valgfusk ved de siste «valg».

Flyktninger som er kommet fra Ungarn, forteller at til tross for at det ved de siste valg i Ungarn bare ble stilt en liste som på forhånd var godkjent av de kommunistiske maktthavere, gjorde kommunistene seg skyldig i valgfusk. I de valglokaler som de katolske geistlige var henvist til, viste resultatet av 100 pst. hadde stemt for den kommunistiske enhetsliste. Dermed ville man søke å innbille det ungarske folk at de katolske biskoper og presteskap for øvrig hadde godkjent det nåværende styre og støttet det.

R. I. P.

Frøken

ANNA RECKTENWALD

sov stille inn styrket med Kirkens nådemidler 21. juni, 73 år gl.

Be for hennes sjel

Vor Frue Villa, Smestad

St. Josephsøstrene

VI UTFØRER:

Glassmalerier for kirker og kapeller, etter skisser og utkast av våre egne kunstnere.

Reparasjoner og restaurering.

G. & S. Winther LARSEN

Kunst- og bygnings-glassmester
Etbl. 1885

Nordahl Bruns gt. 7, Oslo. Tlf. 42 62 19 42 57 09

Haakon Mathisen

Malermester

Motzfeldts gate 12, Oslo

F. Werner & Son's Eftf. A.s

Aut. Rørleggerforretning

Munchs gate 8/10, Oslo

Telefoner: 41 04 25
41 45 28
42 22 53

Brødrene Onsrud A.s

— Blikkenslageri —

Nedre gate 5, Oslo
Etablert 1899

Tlf. 37 00 31

Tlf. 37 36 64

Arkitekt
C. THUNE-LARSEN

Dalsveien 33 - Slemdal - Oslo
Telefon 69 85 61

C. HAGERUP ØSTBYE
Fayance, Keramikk
Krystall, Leketøy

Tlf. 46 55 35, 46 57 40
Bogstadvn. 29 - Oslo

**TØNSBERG INDUSTRI-
OG SJØFARTSBANK A/S**

Oslo - Solplassen 1

Alle arter bankforretninger

A. GERMETENS EFTF.

Grønland 6-8, Oslo
Telefon 68 02 55

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD

Glads vei 23, Grefsen
Telefon 37 57 68

DRAMMEN

FRANTZ HEGG

Ø. Torggt, Drammen
Friske grønnsaker daglig!
Tlf .2462

H. HATLEBERG

Kolonial, mel og fetevareforr.
Stentøy og malerverer
Tangen, Drammen
Tlf. 2063

**DRAMMENS
MALERFORRETNING**

Inneh.:
Asbjørn Gundersen
Tlf. 3916, 3332

C. H. PEDERSENS EFTF.

Bakeri, konditori og kafé
Hauges gate 3
Tlf. 2863
Drammen

Vår anerkjente hermetikk selges over hele landet. Erfaringen ligger i utviklingen av vår bedrift fra 1871 til i dag.

GUSTAV THIELEMANN A/S
Drammen

Våre pølsevarer og delikatesser forhandles over alt i distriktet.

HEGNARS FISK

N. Storgt. 17-19
Tlf. 2114 - 3736 - 1584
Drammen